

Hakemus, aluehallintovirasto
Erityisavustus yleisten kirjastojen toiminnan kehittämiseen kansalaisten ja päättäjien vuoropuhelun foorumeina

Maailma on meidän – nuoret aktiivisina kansalaisina ja osallistuvina yhteiskunnallisina toimijoina

TIIVISTETTY KUVAUS HANKKEESTA *Tavoitteena on nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistaminen sekä kuntalaisten ja päättäjien kohtaamisen mahdollistaminen. Hankkeen kohderyhmä ovat sekä yhteiskunnallisesti aktiiviset että osaa ottamattomat nuoret, uudet päättäjät ja kaupunkilaiset. Yhteistyöverkoston ja kohderyhmän kanssa luodaan vaikuttajakoulutus aktiivisille nuorille ja kaupungin päättäjille sekä aktiivinen kansalaisuus -opintokokonaisuus laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville. Koulutusten osallistujien ja yhteistyöverkoston kanssa kehitetään kirjastoon matalan kynnyksen tapahtumia kansalaisten ja päättäjien vuoropuhelun vahvistamiseksi.*

Hankekokonaisuus:

Ohjausryhmä: muodostetaan hankkeessa

Toteuttava kirjasto: Raahen kaupunginkirjasto

Vaikutusalue: Raahe

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

OECD:n luottamusarvioinnin (2021) mukaan suomalaisten tyytyväisyys demokratiaan on korkealla tasolla, mutta ihmisten usko kykyynsä vaikuttaa poliittisiin prosesseihin on pieni verrattuna muihin korkean luottamuksen maihin. Myös Sitran selvityksen mukaan (2018) kansalaisten luottamus päätöksentekoa kohtaan on vähenemässä ja demokratian toteuttamiseksi on kehitettävä uudenlaisia osallistumisen keinoja.

Tutkimusten mukaan nuorten keskuudessa päätöksenteko koetaan etäiseksi ja viralliset osallistumisen tavat usein hankaliksi. Toisaalta nuoret ovat aktiivisia ja innokkaita vaikuttamaan erilaisilla epävirallisilla osallistumisen ja vaikuttamisen foorumeilla. Yhdeksi oireeksi edellä mainituista kehityslinjoista voi tulkita sen, että Raahen (ja koko Suomen) äänestysaktiivisuus oli historiallisen matala alkukesän kunnallisvaaleissa.

Raahen kaupungin valtuutettujen keski-ikä on 52 vuotta ja vain 11% uusista valtuutetuista on alle 35-vuotiaita. Raahessa toimii nuorisovaltuusto, jonka osallistuminen kaupungin lautakuntiin oli takavuosina aktiivista. Viime vuosina nuorisovaltuuston toiminta on hiipunut ja äänestysprosentti laskenut. Nuorisovaltuustolla on edelleen kaupungin lautakunnissa edustajat, jotka kuitenkin eivät kovin aktiivisesti osallistu kokouksiin, eivätkä käytä niissä juurikaan puheenvuoroja. Kaupungin päätöksenteon ja vaikuttamisen toimintaympäristö ei tällä hetkellä näytä tukevan nuorten osallistumista.

Raahen kaupungin strategian kohta 5. on Yksi yhteinen Raahe. Yhden yhteisen Raahen lähtökohtia ovat asukkaiden aktiivinen osallistuminen kaupungin demokratiaprosesseihin ja kehittämiseen. Kaupungin strategiassa painotetaan yhdessä tekemistä ja kokeilukulttuuria, muita painopistealueita ovat mm. digitalisaatio ja alueellisten osaamistarpeiden ennakoiminen.

Laki yleisistä kirjastoista asettaa yleisten kirjastojen tavoitteeksi edistää aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta ja tehtäväksi edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjaston demokratiatyön tulisi tavoittaa kuntalaiset riippumatta siitä, ovatko he kirjaston aktiivisia asiakkaita. Nollakäyttäjien tavoittaminen on iso haaste, sillä kirjaston omien kanavien kautta emme heitä tavoita. Hakeutuva kirjastotyö ja yhteistyöverkostot mahdollistavat uusien käyttäjäryhmien tavoittamisen.

Kirjastot koetaan myös kirjaston palveluita käyttämättömien keskuudessa kaikille avoimiksi matalan kynnyksen tiloiksi ja palveluiksi. Kirjastojen henkilökunnan osaaminen on kirjastotyön muuttuessa

mahdollista valjastaa entistä kattavammin demokratian toteutumisen ja yhteiskunnallisen vuoropuhelun palvelukseen. Aktiivisen kansalaisuuden yksi perusedellytyksistä on monipuolinen informaatio- ja medialukutaito, joiden edistäminen on yksi kirjastojen keskeisimmistä tehtävistä.

TAVOITTEET

Hankkeen tavoitteena on nuorten ja nuorten aikuisten aktiivisen kansalaisuuden, osallisuuden kokemuksen ja yhteiskunnallisen osallistumisen vahvistaminen sekä kuntalaisten ja päättäjien vuoropuhelun aktivoiminen ja vahvistaminen. Yhdessä kohderyhmän ja yhteistyökumppaneiden kanssa luodaan toimintamalli vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutukseen yhteiskunnallisesti aktiivisille nuorille ja kaupungin päättäjille sekä aktiivinen kansalaisuus -opintokokonaisuus laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvalle ikäryhmälle sekä muille toisen asteen opiskelijoille.

Hankkeessa sovelletaan ja jatkokehitetään sekä Mäntyharjun pilotissa testattuja toimintamalleja että Oulun nuorten politiikkakoulun toimintatapoja.

Nuorten ja päättäjien yhteinen vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutuksen tavoitteena on tuoda nuorten ja päättäjien maailmoja lähemmäs toisiaan, tukea ylisukupolvista oppimista ja hiljaisen tiedon jakamista ja harjaannuttaa ylisukupolvista, hedelmällistä vuorovaikutusta.

Hankkeen tavoitteena on erityisesti nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja yhteiskunnallisen osallistumisen tukeminen kirjastolain tavoitteiden mukaisesti. Keskiössä on nuorten huomioiminen ja tukeminen vuoropuhelun osapuolena, kuuntelemisen ja kuulemisen mahdollistaminen ja tavoitteellinen ja suunnitelmallinen viestiminen. Hankkeessa luodaan kirjastosta aktiivinen ja luonteva yhteistyökumppani ja toiminta-alusta yhteiskunnalliselle keskustelulle. Pitkän tähtäimen tavoitteena on laajentaa kuntalaisten kuvaa kirjastopalveluista ja lisätä hakeutuvaa, osallistavaa kuntalaisia ja demokratiaa palvelevaa kirjastotyötä.

Hankkeessa toteutettavat kokeilut luovat uusia toimintamalleja ja tavoittavat kirjaston nollakäyttäjiä. Hankkeen toimenpiteet juurruttavat demokratiatyön ja varhaiskasvatuksen ja peruskoulun ulkopuolella tehtävän hakeutuvan kirjastotyön osaksi Raahen kirjaston jatkuvaa toimintaa.

TOIMINTASUUNNITELMA

Hankkeessa rakennetaan ja vahvistetaan yhteistyöverkostoa, jonka kautta tavoitamme sekä yhteiskunnallisesti aktiivisia että osaa ottamattomia nuoria aikuisia.

Mäntyharjun mallin mukaan pyrimme löytämään aktiivisia nuoria vuorovaikutus- ja vaikuttajakoulutukseen etsivän nuorisotyön ja Raahen nuorisovaltuuston kautta. Hankkeesta viestitään aktiivisesti sekä kirjaston omien että yhteistyökumppaneiden kanavien kautta. Paikallislehti pyritään saamaan yhteistyökumppaniksi hankkeeseen.

Aktiivinen kansalaisuus -opintokokonaisuus pilotoidaan kevään 2022 aikana yhden koulutuskeskus Brahen ryhmän kanssa. Pilotin toteuttavat hanketyöntekijä yhteistyössä koulutuskeskuksen yhteiskunta- ja työelämäosaamisen lehtorin kanssa. Pilotissa sovelletaan tutkivaa oppimista ja hanketyöntekijä osallistuu ohjaukseen sekä seuraa ja havainnoin oppimisprosessia koko pilottikurssin ajan. Kokeilujen, havainnoinnin ja saadun palautteen pohjalta muokataan varsinainen opintokokonaisuus, jota voi räätälöidä kohderyhmän mukaan laajaksi tai suppeaksi riippuen opintojen tai kurssin kestosta, sekä kohderyhmästä ja sen tarpeista. Lopullinen kokonaisuus koostetaan työryhmässä, johon kuuluvat hanketyöntekijä, ammatillisen koulutuksen yhteiskunta- ja työelämäosaamisen lehtori ja lukion yhteiskuntaopin ja historian lehtori. Opintokokonaisuus toteutetaan ensimmäisen kerran keväällä 2023 yhteistyössä 2. asteen oppilaitosten, kansalaisopiston, nuorisopalveluiden ja työllisyyspalveluiden kanssa. Opintokokonaisuuden erityinen

painopiste on ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat sekä peruskoulun jälkeen ilman jatko-opiskelupaikkaa jääneet oppivelvolliset, mutta myös lukiolaiset.

Vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutus Kevään 2022 aikana etsitään ja sitoutetaan yhdessä nuorisopalvelujen kanssa osallistujat vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutukseen. Tavoitteena on löytää koulutuksen kuusi nuorta ja kuusi päättäjää, jotka osallistuvat koulutukseen pareina. Loppukeväästä 2022 järjestetään syksyllä toteutettavan kurssin osallistujille vapaamuotoinen info- ja ennakkotapaaminen. Syksyllä 2022 toteutetaan vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutus yhteistyössä nuorisopalvelujen, kansalaisopiston ja lähidemokratiatoimikunnan kanssa. Vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutuksessa hyödynnämme Mäntyharjulla ja Oulun nuorten politiikkakoulussa kehitettyjä toimintamalleja ja sovellamme ja kehitämme niitä eteenpäin Raahen soveltuviksi. Koulutukseen ostetaan asiantuntija- ja koulutuspalveluita tarpeen mukaan. Tavoitteena olisi järjestää koulutukseen osallistujille vierailu eduskuntaan ja virtuaalivierailu Euroopan parlamenttiin. Eduskuntavierailun rahoitukseen etsitään rahoituskanavaa. Osallistujia hyödynnetään aktiivinen kansalaisuus -opintokokonaisuuden ohjauksessa vierailijoina.

Matalan kynnyksen keskustelutilaisuudet hankkeen aikana luodaan toimintamalli päättäjien ja kuntalaisten matalan kynnyksen keskusteluille kirjastotilassa. Mallin luomisessa hyödynnetään aiemmissa piloteissa tehtyjä kokeiluja ja yhteiskehitetään mallia hankkeen koulutusten osallistujien kanssa hyödyntämällä palvelumuotoilun työkaluja. Tilaisuudet järjestetään yhteistyössä nuorisovaltuuston ja lähidemokratiatoimikunnan kanssa. Tilaisuuksia varten hankitaan kevyt, liikuteltava striimauskalusto. Pyritään löytämään yhteistyökumppaneita, joiden kanssa kohtaamisten striimaukset voidaan toteuttaa, esimerkiksi paikallislehti (jonka kanssa on jo tehty vastaavanlaista yhteistyötä) ja oppilaitokset. Ensimmäiset tilaisuudet järjestetään alkuvuodesta 2023 ja tilaisuuksia järjestetään 2 – 4 kertaa vuodessa. Mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia järjestetään myös Vihannin lähikirjastossa.

Hankkeen viestinnässä hyödynnetään Raahen kaupungin ja kirjaston omien kanavien (verkkosivut, blogi, sosiaalisen median sivustot) lisäksi aktiivisesti hankkeen yhteistyökumppaneiden kanavia erityisesti kirjastoa käyttämättömien kohderyhmien tavoittamiseksi. Paikallislehdelle ja Kalevalle sekä Pohjois-Suomen YLE:lle tiedotetaan hankkeen toimista ja tarjotaan aktiivisesti juttuaiheita.

Toiminnan juurruttaminen osaksi kirjaston palveluja:

Aktiivinen kansalaisuus -opintokokonaisuus tavoittaa jossakin muodossa koko ikäluokan 16 – 19 -vuotiaat joko toisen asteen oppilaitoksessa, Raahen-opistossa, työllisyyden palveluissa tai nuorisopalveluissa ja jää pysyväksi osaksi toisen asteen oppilaitosten opintotarjontaa. Hankkeen päättymisen jälkeen opintokokonaisuudesta pyritään muokkaamaan myös yläkouluille sopiva versio. Osia opintokokonaisuudesta hyödynnetään säännöllisesti osana nuorten ja nuorten aikuisten työllisyyspalvelujen kurseja sekä kotouttamisen toimintoja. Opintokokonaisuudessa hyödynnetään kirjaston henkilökunnan osaamista uudella tavalla ja juurrutetaan hakeutuvaa kirjastotyötä osaksi kirjaston palvelukokonaisuutta.

Vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutus toteutetaan joka toinen vuosi uuden nuorisovaltuuston aloittaessa toimintansa. Koulutukseen osallistuvat nuoret ja kuntapäättäjät harjaantuvat vaikuttamisessa ja vuorovaikutuksessa, rakentavat verkostoja ja oppivat sekä kouluttajilta että toisiltaan. Koulutukseen osallistujat jakavat osaamistaan ja kokemuksiaan aktiivinen kansalaisuus -opintokokonaisuuden opiskelijoille ja osallistuvat aktiivisesti kirjastossa toteutettaviin matalan kynnyksen keskusteluihin. Vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutuksessa hyödynnetään kirjaston henkilökunnan osaamista uudella tavalla ja juurrutetaan hakeutuvaa kirjastotyötä osaksi kirjaston palvelukokonaisuutta.

Matalan kynnyksen keskustelutilaisuuksia järjestetään 2 – 4 kertaa vuodessa ja niihin osallistuu aktiivisesti poliittisia päättäjiä, viranhaltijoita, kolmannen sektorin toimijoita ja kuntalaisia. Tapahtumat toteutetaan mahdollisuuksien mukaan hybridimuotoisina. **Kirjastosta** tulee aktiivinen toimija kansalaisten ja päättäjien välisen vuoropuhelun luojana ja mahdollistajana ja kirjastotilasta luonteva paikka mahdollistaa ja järjestää kohtaamisia.

ARVIOINTI, SEURANTA JA VAIKUTTAVUUS

Tavoitteen seurannan mittarit:

Pilotti (kevät 2022)

- osallistujamäärät
- kysely
- palaute
- havainnointi
- valmis opintokokonaisuus

Vaikuttaja- ja vuorovaikutuskoulutus (syksy 2022 – kevät 2023)

- osallistujamäärät
- kysely
- palaute
- havainnointi

Aktiivinen kansalaisuus -opintokokonaisuus (kevät 2023)

- osallistuvat oppilaitokset ja muut tahot
- kysely
- opiskelijamäärät
- havainnointi
- palaute

Päätäjien ja kuntalaisten kohtaamiset (syksy 2022 – kevät 2023)

- osallistujamäärät, sekä päättäjät että yleisö
- kysely
- palaute
- havainnointi (yleisön aktiivisuus, vuorovaikutus)
- järjestettävien tapahtumien määrä

Asiasanat ja tagit

nuoret

aktiivinen kansalaisuus

demokratia

syrjäytyminen

kirjastopalvelut

yhteistyö

sidosryhmät

verkostoituminen

osallistaminen

vuoropuhelu

hyvinvointi

digitalisaatio

Yhteistyötahot

Koulutuskeskus Brahe

Raahen kaupungin kansalaistoiminta ja osallisuus

Raahen lukio

Raahen kaupungin lähidemokratiatoimikunta

Raahen kaupungin nuorisopalvelut

Raahen kaupungin nuorisovaltuusto

Raahen-opisto

Raahen seudun työllisyyden kuntakokeilu